

Individanpassad omvårdnad – ett steg mot optimal stationärvård för hund och katt

Individually adjusted nursing – one step towards optimal patientcare for dogs and cats

Frida Rangbäck och Ida Sjöberg Lagerbäck

Foto: Frida Rangbäck

Sveriges Lantbruksuniversitet
Institutionen för husdjurens miljö och hälsa
Djursjukvårdarprogrammet

Skara 2009

Studentarbete 218

*Swedish University of Agricultural Sciences
Department of Animal Environment and Health
Veterinary Nursing Education*

Student report 218

ISSN 1652-280X

**Individanpassad omvårdnad – ett steg mot optimal stationärvård
för hund och katt**

*Individually adjusted care – one step for optimal patientcare for dogs
and cats*

Frida Rangbäck och Ida Sjöberg Lagerbäck

Självständigt arbete, 10 hp, Djursjukvårdarprogrammet

Handledare: Lise-Lott Gustafsson

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte	4
Metod	4
Omvårdnad inom humanvården	5
Individuell vårdplanering (IVP)	5
Omvårdnad inom djursjukvården	7
Omvårdnadsprocessen	7
Ett steg mot optimal stationärvård	9
Inskrivning.....	9
Sjukhusvistelse	10
Individanpassad omvårdnad	11
Omvårdnadsjournal.....	11
Omvårdnadsjournal, mall	12
Omvårdnadsjournal, exempel 1	13
Omvårdnadsjournal, exempel 2	14
Omvårdnadsjournal, exempel 3	15
Smärta.....	16
Nutrition.....	16
Övrig omvårdnad	17
Djurägarkontakt	18
Utskrivning	18
Attitydundersökning	19
Diskussion	21
Sammanfattning	23
Summary	23
Referenslista	24
Bilaga: Attitydundersökning	

Inledning

I det dagliga arbetet på ett djursjukhus ingår det att djur skrivs in och behandlas på en stationärvårdsavdelning. Det finns olika anledningar till varför man skriver in ett djur. Det kan vara till exempel djur som har, eller ska, opereras, djur som behöver intensiv medicinsk behandling i form av bland annat smärtlindring, vätsketerapi och/eller sårvård. Det förekommer även att djur skrivs in enbart för att hållas under observation. Arbetsuppgifterna för personalen på en stationärvårdsavdelning varierar med storleken på arbetsplatsen. Gemensamt för dem är att deras uppgifter bland annat utgörs av att medicinera, lägga om sår, utfodra, rasta hundar och tömma katternas kattlådor, städa burar och övriga utrymmen. Utöver detta är det djursjukvårdarens uppgift att bland annat notera patienternas allmäntillstånd, kontrollera deras avföring och urin, ge dem omsorg och god omvårdnad. Det skulle kunna finnas en risk att omsorgen och omvårdnaden som inte utgörs av den rent medicinska vården blir eftersatt när tiden inte räcker till, av olika orsaker. Hur kan man förhindra detta? Vad kan man göra för att förbättra djurets vistelse på djursjukhuset ur ett rent omvårdnadsperspektiv? Vilka medel kan man använda för att ge patienten en så jämn omvårdnad och vård som möjligt, oberoende av vilken personal som arbetar? Hur kan man synliggöra djursjukvårdarens dagliga omvårdnadsarbete?

Syfte

Syftet vi har med detta arbete är att utforma och ge exempel på hjälpmedel för att komma ett steg närmare optimal vård för stationärvårdspatienten. Vi tror att en enkelt utformad omvårdnadsjournal både kan förenkla och effektivisera arbetet för djursjukvårdaren samtidigt som de kan förbättra vården för den specifika patienten. I detta arbete kommer vi att ta upp exempel på hur man kan, med hjälp av sina journalsystem, utforma enkla omvårdnadsjournaler som gäller för den specifika patienten och den åkomma den behandlas för. Vi tar även upp några idéer om rutiner som man redan vid inskrivningstillfället kan använda sig av för att förbättra vårdvistelsen för patienten, samtidigt som man kan underlätta för personalen på stationärvårdsavdelningen. För att kunna ge patienten en bra omvårdnad är det viktigt att man är medveten om effekterna som näring och smärta har på patientens tillfrisknande. Därför har vi valt att inkludera dessa två viktiga ämnen tillsammans med övrig omvårdnad så som bland annat fysioterapi och mental stimulans i detta arbete.

Metod

Arbetet kommer att bestå av en litteraturstudie. Vi har valt ut böcker som rör ämnet omvårdnad inom humanvården, böcker riktade till djursjukvårdare som tar upp hundars och katters behov för välbefinnande, där vi även har hittat tips och råd om stationärvård. Vi har även med hjälp av litteraturen utformat ett exempel på en omvårdnadsmodell som innefattar patientens omvårdnad från inskrivningstillfället till utskrivning. Utifrån detta har vi också utformat en omvårdnadsjournal där omvårdnaden dokumenteras. Det är svårt att hitta vetenskapliga texter om detta område när det gäller djursjukvård, därför består delar av arbetet av egna tankar grundad på erfarenhet från praktik och tidigare arbete inom djursjukvården. För att undersöka hur intresset för den här omvårdnadsmodellen ser ut har vi, via mail, skickat ut en attitydundersökning till ett antal djursjukhus i landet.

Omvårdnad inom humanvården

Omvårdnad är sedan 1960-talet benämningen på verksamheten som sjuksköterskor tillsammans med underställd vårdpersonal svarar för. Optimal hälsa, ett gott liv trots sjukdom eller handikapp och en fridfull död är målet för omvårdnad. Omvårdnaden bygger på en nära relation som är präglad av engagemang, förståelse och respekt, mellan vårdgivare och patient. Kontinuitet, trygghet och bevarande av integritet spelar stor roll i relationen. I omvårdnad är det inte sjukdomen, utan patientens tolkning av, och reaktioner på sjukdomen som är i fokus. Omvårdnad har två dimensioner, en naturlig och en professionell. Den naturliga omvårdnaden är förutsättningen för allt mänskligt liv, och på många håll i djurvärlden. Urtypen är moderns omvårdnad av sitt outvecklade, hjälplösa barn. Vid de tillfällen när den naturliga inte räcker till krävs professionell omvårdnad, och den ges av personer med speciell utbildning. På sjukhus förekommer både naturlig och professionell omvårdnad. Den generella omvårdnaden omfattar de behov alla människor har, medan den specifika omvårdnaden formas av den aktuella sjukdom patienten har och de medicinska åtgärder läkaren ordinerar. Omvårdnad är både en praktisk verksamhet, huvudämnet i utbildningen av sjuksköterskor och undersköterskor, samt en vetenskaplig disciplin och ett forskningsfält. Omvårdnadsarbetet utförs först och främst på vårdavdelningar av sjuksköterskor och undersköterskor, men även i hemsjukvård och inom den öppna vården. I arbetet ingår att samordna, planera och verkställa ordinationer från läkare. Arbetet har tidigare organiserats utifrån de olika uppgifterna. Idag har en eller ett par vårdgivare det totala omvårdnadsansvaret för ett mindre antal patienter. Arbetet regleras av en rad författningar. 1977 fick omvårdnad som forskningsområde officiellt erkännande i Sverige genom högskolereformen. Det är i första hand sjuksköterskor som svarar för forskningen inom området (4).

Man kan dela in den grundläggande omvårdnaden och omsorgen i fem delar som relaterar till fem olika behovsområden:

1.	Sömn - vila - vakenhet
2.	Hudens omvårdnad
3.	Kost och vätska
4.	Elimination (bortförande av urin och avföring)
5.	Regulation (kroppens behov av jämvikt)

Fig. 1

(7)

Begreppet omvårdnad kommer från engelskans ”nursing”. Omvårdnad i stora drag innefattar delområdena medicinsk bot (curing), medmänsklig omsorg (caring), och sjuksköterskans vårduppgifter (nursing). Sjuksköterskans arbetsuppgifter är både uppgiftsrelaterade, som till exempel matning, tvättning och verkställande av läkarordinationer. Arbetsuppgifterna är även relationsrelaterade, som till exempel ankomstsamtal, samarbete med patient i omvårdnadsplanering, omvårdnadsarbete, förmedling av information och arbetsledning (8).

Individuell vårdplanering (IVP)

Omvårdnadsprocessen delas in i fyra steg:

1.	Bedömning och analys
2.	Planering
3.	Genomförande
4.	Utvärdering

Fig. 2

5

(5)

Omvårdnadsprocessen gör att omvårdnaden kan genomföras på ett systematiskt och strukturerat sätt (5).

Inom humanvården regleras dokumentationen av patientjournalagen SFS 1985:562. Det är sjuksköterskans uppgift att dokumentera omvårdnaden. I det dagliga arbetet planeras vården med hjälp av en omvårdnadsjournal. Socialstyrelsen menar att journalföringen av omvårdnaden är en förutsättning för en kvalitetssäkring av patientvården (6).

För att kunna åstadkomma en optimal omvårdnadsdokumentation så har man inom humanvården organiserat vården så att patienten har en omvårdnadsansvarig sjuksköterska (OAS), då det anses nödvändigt att en och samma sjuksköterska har omvårdnadsansvaret under patientens hela vårdtid. Detta ger en helhetssyn på patienten samt ger sjuksköterskan en möjlighet att utvärdera effekten av sina åtgärder. Om möjligt skulle omvårdnadsansvarig sjuksköterska fortsätta vara densamma om patienten skulle återkomma för vård vid ett senare tillfälle. Den bästa arbetsformen anses vara den där varje patient har en primär och en sekundär omvårdnadsansvarig sjuksköterska. Vanligtvis har en omvårdnadsansvarig sjuksköterska ansvar för 2-4 patienter på en slutenvårdsavdelning. Då organisationen fungerar optimalt är den omvårdnadsansvarige sjuksköterskan primärt ansvarig för enbart sina patienter. Det ansvar som denne har hör samman med de arbetsrutiner som finns på den enskilde arbetsplatsen. Med ansvar menas att man ansvarar för att omvårdnadshandlingarna blir utförda, vem som utför åtgärden praktiskt får den omvårdnadsansvariga sjuksköterskan ta ställning till. Då den primära omvårdnadsansvariga sjuksköterskan inte befinner sig på arbetsplatsen är den sekundära sjuksköterskan ansvarig för dennes patienters omvårdnad. På detta sätt minimeras antalet sjuksköterskor kring patienten. Det förekommer dock arbetsskift där varken den primära eller sekundära omvårdnadsansvarige sjuksköterskan är i tjänst. I första hand ansvarar den primära omvårdnadsansvariga sjuksköterskan, i andra hand den sekundära omvårdnadsansvariga sjuksköterskan, för existensen och aktualiteten av sina patienters omvårdnadsplaner. Övriga kolleger dokumenterar uppdateringar i exempelvis status samt signerar när redan ordinerade omvårdnadshandlingar är utförda. Den sjuksköterska som för tillfället vårdar patienten följer omvårdnadsplanen vilket gör att patienten får sin vård utförd på samma sätt oavsett vem som är i tjänst. Detta är en förutsättning för meningsfull utvärdering av omvårdnaden samt en trygghet för patienten (2).

- Omvårdnadsansvarig sjuksköterska ansvarar för:
- initial omvårdnadsbedömning av patienten
  - omvårdnadsplanen
  - undervisning och informationsgivning till patient och anhörig
  - samordning av andra vårdgivare
  - förberedelse och planering inför utskrivning
  - epikrisskrivning
  - att ge direkt vård då hon är i tjänst

Fig. 3

(2)

Omvårdnad inom djursjukvården

Inom djursjukvården delegeras djursjukvårdarens arbete av en ansvarig veterinär, och det är veterinärens skyldighet att journal förs på ett korrekt sätt. Lagen om journalföring inom djursjukvården lyder:

1 § En veterinär skall föra journal i direkt anslutning till konsultationen. Veterinären skall vid journalföringen iaktta synnerlig noggrannhet och omsorg. Journalen skall, i förekommande fall, innehålla följande uppgifter som skall vara tydliga och fullständiga:

1. datum för konsultationen,
2. djurhållarens produktionsplatsnummer eller, om sådant inte finns, namn, adress och telefonnummer,
3. djurslag,
4. djurets kön,
5. djurets identitet,
6. anamnes,
7. status,
8. diagnos,
9. typ av behandling, samt
10. namnet på veterinären.

Vid behandling med läkemedel skall journalen även innehålla uppgifter om läkemedlets benämning, styrka och dosering, behandlingstidens längd samt, vid behandling av djur som är avsedda för livsmedelsändamål, karenstid (12).

Inom djursjukvården kan omvårdnaden delas in i behovsområden liknande de som humanvården använder sig av:

1.	Elimination (urinering, avföring, kräkning och hosta)
2.	Födointag (upprätthålla näringsbalans)
3.	Vätskeintag (upprätthålla vätskebalans)
4.	Reglering av kroppstemperatur
5.	Mobilisering/rörelse
6.	Päls och hudvård
7.	Kommunikation

Fig. 4

(1)

Omvårdnadsprocessen

I England diskuteras hur man ska komplettera den medicinska vården genom att börja använda en mer holistisk omvårdnad, där man ser till hela patienten istället för dennes specifika sjukdom eller åkomma. Istället för att referera till en patient som ”frakturen i bur 5” bör man se till hela patienten. Vid omvårdnaden av en patient behandlar vi sjukdomen och administrerar medicin, men den extra tid som spenderas för att försäkra sig om att djuret har det bra är minst lika viktigt. I den holistiska omvårdnaden ska det finnas utrymme för bland annat pälsvård, uppmuntra patienten att äta och spendera extra tid med en patient som är olycklig och rädd. Djursjukvårdare vårdar, och måste vara utrustade med den nödvändiga praktiska kunskapen och inte bara mängder av teoretisk kunskap. Det gör ingen nytta att man vet att en patient som ligger mycket kan utveckla liggsår utan att man vet hur man förebygger

att de utvecklas med hjälp av rätt underlag, eventuella bandage, krämer och fysioterapi (10)(11).

I dagsläget är djursjukvårdare inte ytterstansvarig för vården av patienter, ansvaret är den legitimerade veterinärens. Det första steget, för att kunna utveckla och definiera djursjukvårdarens professionella roll, är att inkludera omvårdnadsprocessen och olika omvårdnadsmodeller i läroplanen för djursjukvårdarstudenter (3).

Omvårdnadsprocessen (The Nursing Process) kan delas in i en cykel som består av fyra steg. Genom att följa omvårdnadsprocessen försäkras man sig om att djursjukvårdarna har ett systematiskt tillvägagångssätt vid vården av varje patient (3).

1. Bedömning

Bedömning av patienten gör att man klargör de individuella behov som varje patient har. Det är först efter en ordentlig individuell bedömning är gjord som det är möjligt att ge patienten effektiv vård.

- 1) Samla in informationen du behöver via dina egna observationer och via information från djurägaren.
- 2) Samla in informationen systematiskt och skriv ner den.
- 3) Gå igenom den samlade informationen.
- 4) Identifiera verkliga och potentiella omvårdnadsproblem.
- 5) Prioritera omvårdnadsproblemen.

Bedömningen är viktig eftersom felaktig information leder till felaktig vård och för lite information leder till bristfällig vård (3).

2. Planering

När man har fått den information man behöver, är planeringen nästa del i omvårdnadsprocessen. Det är här som djursjukvårdaren planerar vad som behöver göras åt de omvårdnadsproblem som man identifierat.

- Att sätta upp mål
Ett mål måste sättas upp för varje verkligt och potentiellt problem. En gräns måste dras mellan långsiktiga och kortsiktiga mål. Det är viktigt att de mål man sätter upp går att observera, mätas eller testas så att en effektiv utvärdering kan göras.
- Omvårdnadsplaner
En plan utformas utifrån den omvårdnad som krävs för att uppnå målen. Planen ska vara så utförlig att den är tydlig för vilken djursjukvårdare som än läser den (3).

3. Genomförande

Det är i detta skede som omvårdnaden utförs. Det är viktigt att det är klart vilka beslut som tagits för hur omvårdnaden ska genomföras. All denna information ska finnas klart och tydligt i omvårdnadsplanen (3).

4. Utvärdering

Det här är en viktig del i omvårdnadsprocessen. För att planeringen och genomförandet av omvårdnaden ska vara försvarbar är det viktigt att resultatet visar sig ha hjälpt antingen patienten eller djurägaren på något sätt. Utvärderingen är en svår del av processen. Djursjukvårdaren vill att utvärderingen ska visa att alla målen uppnåtts. Om detta skulle misslyckats behöver följande frågor ställas:

- Har det uppsatta målet delvis uppnåtts?
- Behövs mer information från veterinären eller djurägaren för att gå vidare till nästa steg i omvårdnaden?
- Är ett specifikt problem oförändrat och skulle genomförandet behöva ändras eller stoppas?
- Har problemet förvärrats och borde målet och genomförandet ses över?
- Var målet orimligt när det först sattes upp?
- Kräver målet ingripande av andra medlemmar i veterinärteamet, exempelvis kirurg eller rehabiliteringspersonal?

Genom att ställa sig dessa frågor så utvärderas patienten vilket leder till en ändring av den ursprungliga omvårdnadsplanen för att komma tillrätta med de problem som man har kommit fram till under utvärderingen. De förändringar som behövs skrivs ner i den nya omvårdnadsplanen och hela processen börjar om (3).

Ett steg mot optimal stationärvård

Nedan följer ett exempel på en omvårdnadsmodell som vi själva har utformat baserat på den information vi har hittat om omvårdnadsmodeller och omvårdnadsplanering från både human- och djursjukvård. I den utsträckning som vi har referenser som bekräftar våra idéer har vi använt oss av dessa. Till detta hör en, vad vi har valt att kalla, omvårdnadsjournal. Denna är utformad av oss, och är tänkt för djursjukvårdaren att dokumentera omvårdnaden i.

Inskrivning

Djurägaren bör vara delaktig i omvårdnadsprocessen när djuret skrivs in för att kunna redogöra för djurets normala rutiner och preferenser. Identifiering av potentiella problem, exempelvis nedsatt syn eller hörsel bör noteras för att försäkra sig om att djuret behandlas därefter (10).

Det är alltså viktigt att redan vid inskrivningen av patienten ha väl fungerande rutiner för informationssamlande av uppgifter som utöver anamnesen innefattar djurets psykiska hälsa. För stora skillnader från djurens normala vardag och rutiner, vad gäller exempelvis mat och rastning, kan försämra djurets mentala status under sjukhusvistelsen och i värsta fall försämra förutsättningarna för ett snabbt tillfrisknande (3).

Rutiner där personal från vårdavdelningen närvarar vid inskrivningen av en ny patient möjliggör att dessa uppgifter gällande patientens individuella behov kommer att tas till vara på, på bästa sätt (13).

Vid inskrivningen tar man vanligtvis reda på om djuret bland annat står på medicinering eller har några allergier. För att optimera den individuella vården av patienten så bör ytterligare frågor diskuteras med djurets ägare (13).

Utfodring

Då även det mest näringsrika fodret inte gör någon nytta om patienten inte äter det så bör hänsyn tas till vilken miljö djuret utfodras, på vilka tider djuret normalt utfodras, vilken typ av foder djuret normalt får och hur maten serveras. Det är mer troligt att patienten äter om maten luktar, känns och smakar bekant och om patienten utfodras på sina normala mattider (3).

Förslag på frågor som kan ställas till djurägaren vid inskrivningen:

- Torrfoder/Burkmat?
- Uppblött eller torrt?
- I skål eller på annat vis?

- Fördelat på antal mål under dagen?

Rastning

Förslag på frågor som kan ställas till djurägaren vid inskrivningen:

- Normal avföring/urinkonsistens och hur ofta?
- Rastas lös eller i koppel?
- Miljö som hunden rastas i till exempel högt gräs?
- Tar hunden lång tid på sig innan den kissar/bajsar?
- Sele/halsband?

Kattlådan

Många katter föredrar att gå på lådan i fred och kan därför dra nytta av en täckt låda. Detta är lätt ordnat genom en upp och nedvänd kartong över lådan (3). Förslag på frågor som kan ställas till djurägaren vid inskrivningen:

- Vilken sand används hemma?
- Utseende på kattlådan hemma?
- Hur ofta töms lådan?

Temperament

- Fler hundar/katter i hemmet?
- Aggressivitet/rädsla?
- Behov av att vara i närheten av andra djur?
- Behov av närhet till andra människor utöver djurägaren?

Dessa frågor kan användas som en vägledning inför sjukhusvistelsen, då det är omöjligt att återskapa en hemmiljö för varje patient. Detta måste djurägaren också bli informerad om. Informationen man får ut av frågorna kan dock ge en förklaring till olika beteenden som djuret visar upp under sin tid på djursjukhuset (13).

Samtalet vid inskrivningen hjälper också djursjukvårdaren att skapa en relation, inte bara till djuret utan även till djurägaren, vilket kan underlätta efterföljande telefonkontakter med denne under djurets vistelse på sjukhuset (13).

Sjukhusvistelse

För att kunna ge djuren optimal omvårdnad krävs det att man som djursjukvårdare har kännedom och kunskap om artens anatomi och fysiologi samt dess normala beteende och behov (3).

Inneliggande patienter kräver kontinuerlig övervakning, och kan även behöva medicin och vård under nattetid. För att kunna ge en optimal omvårdnad krävs det alltså personal dygnet runt (1).

Individanpassad omvårdnad

För att vården ska bli lika för patienten varje dag, oavsett vem som vårdar den, kan man använda sig av en omvårdnadsjournal (2). På så sätt undviker man exempelvis att fodermängden varierar beroende på vem som utfodrar patienten (13). Detta kan vara extra viktigt för en patient med gastro- intestinala störningar (9).

Omvårdnadsjournal

Vi har utformat ett exempel på hur en omvårdnadsjournal kan se ut. Där tillgodoses både patientens individuella omvårdnadsbehov, exempelvis daglig pälsvård av en långhårig ras, men också den rutinmässiga vård som behövs för den aktuella sjukdomen/skadan. Enklarest vore detta att genomföra om omvårdnadsjournalen fanns med i det journalsystem som djursjukhuset använder sig av. Tanken är att det i journalsystemet ska finnas färdiga omvårdnadsjournaler för olika inskrivningsorsaker. Dessa ska sedan kunna kompletteras och modifieras för att tillgodose patientens individuella omvårdnadsbehov.

Det är viktigt att man kontrollerar patientens:

- Allmäntillstånd. Djursjukvårdaren på stationärvårdsavdelningen är vanligtvis den person som spenderar mest tid med varje patient. Detta gör att dennes observationer är mycket viktiga i bedömningen av en patient och framstegen av vården. Subjektiva observationer kräver att det är en och samma djursjukvårdare som har ansvaret för en specifik patient, då tolkning av till exempel allmäntillståndet kan skilja sig från person till person. Personen i fråga kommer då att lära känna patienten och bli bekant med dess beteende. Detta gör att avvikelser snabbare upptäcks (1).
- Kroppstemperatur. En daglig kontroll av kroppstemperaturen är viktig för att se om den ligger inom normala gränser. Normal kroppstemperatur för hundar ligger mellan 38,3°C – 38,7°C och för katter mellan 38,0°C – 38,5°C (1).
- Urin- och avföringsavgång. Det man ska tänka på när man observerar en patients urin och avföring är bland annat färg, mängd, konsistens och frekvens. Dessa observationer hjälper till att upptäcka eventuella problem som exempelvis förstoppning eller urinvägsproblem (1).
- Aptit. Alla djur behöver rätt mat och näring för att de metaboliska funktionerna ska fungera. Den sjuka, traumatiserade eller konvalescenta patienten har ytterligare näringsbehov för att kroppen ska kunna återhämta sig och läka. Inte ens den mest näringsrika och balanserade dieten har någon funktion om djuret inte äter den (3).

Dessa uppgifter utgör grunden för vår omvårdnadsjournal, och är viktiga för alla patienter, oavsett inskrivningsorsak. I anslutning till omvårdnadsjournalen ska den informationen man fått om djuret vid inskrivningen finnas med. De kontakter djursjukvårdaren har med djurägaren under djurets sjukhusvistelse dokumenteras även de i omvårdnadsjournalen.

Omvårdnadsjournal, mall

Journalnr, namn	Ras
Åååå-mm-dd	Djuräg. Efternamn, förnamn
Utfodring	
Kattlåda/Utevistelse	
Ev. mediciner och allergier	
Övrig info	
Inskrivningsorsak	
Inskrivningsansvarig	
Sjukdom/skada	Signatur

← åååå-mm-dd, Behandlingsdag nr →

Tid	AT	Temp	Aptit	Urin	Avföring	Sign
08.00						
13.00						
17.00						
22.00						

Omvårdnads- åtgärd	Omvårdnads- åtgärd	Omvårdnads- åtgärd	Omsorg	Sign

Övriga anmärkningar och djurägarkontakter:

Omvårdnadsjournal, exempel 1

05/888 Hampus	Labrador Retriever
2004-09-02	Djuräg. Efternamn, förnamn
Utfodring	God aptit, äter allt, får torrfoder 2 ggr/dag
Rastning	Rastas i stadsmiljö, kopplad, avföring flera ggr/dag
Ev. mediciner och allergier	Får Cosequin för sina leder
Övrig info	Hanhundsaggressiv, älskar människor
Inskrivningsorsak	Inskrivningsansvarig
Diarré	FR

← 2008-06-12, Behandlingsdag 2 →

Tid	AT	Temp	Aptit	Urin	Avföring	Sign
08.00	Stressad, skäller	38.2	God, se schema	u.a	Se schema	FR
13.00	Vilar lugnt	-	Se schema	u.a	Se schema	FR
17.00	Dämpad, ledsen	-	Se schema	u.a	Se schema	IL
22.00	Trött men gladare	-	Se schema	u.a	Se schema	IL

Morotspuré 2 msk x 6	Rastas x 6	Avföringskoll	Omsorg	Sign
08.00 Äter med god aptit	08.00	Diarré x4, vattentunn.	Lugnare ute, suttit och solat lite	FR
09.30 Äter med god aptit	09.30	Diarré x2, krystar	Fått lite extra gos i buren, gillar att bli masserad	FR
12.00 Äter och frågar efter mer	11.45	Krystar, kommer inget		FR
15.00 God aptit	14.00	Krystar, kommer inget		FR
17.30 God aptit	18.00	Diarré i bur + ute	Avbadad, fönad. Städad bur, nya filter.	IL
21.00 Äter, vill ha mer!	21.30	Diarré med en klump fast avf.	Pratat lite i buren	IL

Övriga anmärkningar och djurägarkontakter:

08.00 Hungrig! Enl. vet ska Hampus få liten portion i/d till frukost imorgon, om inte sämre till dess./FR

11.00 Pratad med husse, uppringd på telefontid. Sagt att Hampus mår bra, men fortfarande diarré. Sagt att han enl. veterinär blir kvar minst 2 dagar till. Husse ber oss klappa Hampus en extra gång från honom. Allt OK med husse/FR

18.00 Gjort FULA utfall mot annan hund vid rastning. Lugnar sig snabbt/IL

OBS! Hampus ska ha en ny permanentkanyl i morgon! /IL

Omvårdnadsjournal, exempel 2

99/1455 Mons	Perser
1998-03-14	Djuräg. Efternamn, förnamn
Utfodring	Kräsen! Får räkor varje dag. Äter endast burkmat.
Kattlåda	2 lådor utan lock, vanlig kattsand
Ev. mediciner och allergier	-
Övrig info	Kan bli arg vid hantering. Päls som lätt tovar sig. Ögonen behöver hållas efter.
Inskrivningsorsak	Inskrivningsansvarig
FUS	IL

← 2008-10-05, Behandlingsdag 3 →

Tid	AT	Temp	Aptit	Urin	Avföring	Sign
08.00	Sur, morrar. Vilar	Går ej	Äter urinary brk	Kat.	-	IL
13.00	Ligger i korgen. Sur	-	Ej ätit sen imorse	Kat.	Lite, hård avf	IL
17.00	ARG!	-	Slickar bort såsen	Kat.	-	FR
22.00	Lugnare, men sur	-	Ätit upp resten	Kat.	u.a	FR

Kateterkoll x4	Pälsvård	Ögontoa	Omsorg	Sign
08.00 kateter knixad, rättat till. Sedan u.a		Torkad med Nacl	Vill helst ej bli klappad. Misstänksam.	IL
13.00 ca 200 ml u.a	Kardad, sprayad med humilac.	Torkad med torr kompress	Tycker det är ganska mysigt att bli borstad. Spinner och morrar om vartannat.	IL
17.00 ca 50 ml u.a		Går ej - arg	Blir mkt aggressiv vid försök till kontakt. Bits och rivs	FR
22.00 ca 150 ml blodblandat		Torkad med kompress	På lite bättre humör. Accepterar sällskap, men inte mer	FR

Övriga anmärkningar och djurägarkontakter:

08.00 Kämt på blåsan, ej särskilt stor. Fyller på bra i kateter efter åtgärd. Mons verkar ej särskilt besvärad av katetern./IL

12.00 Pratad med matte som är orolig för att Mons inte fått räkor som han brukar. Sagt att det inte är att rekommendera i det här läget, och att han äter det vi ger honom. Eventuellt ska katetern tas bort imorgon, och då kan han troligtvis gå hem i övermorgon. Allt OK med matte/IL

17.00 Skogstokig vid hantering. Går ej att komma nära – exploderar./FR

08/2559 Elsa	Cavalier King Charles Spaniel
2008-05-19	Djuräg. Efternamn, förnamn
Utfodring	Äter uppblött valpfoder för små hundar
Rastning	Bor på landet, går alltid lös
Ev. mediciner och allergier	-
Övrig info	Valp! Har stort kontaktbehov, vill gärna sitta i knät
Inskrivningsorsak	Inskrivningsansvarig
Femurfraktur, extern fixation	FR

← 2008-09-02, Behandlingsdag 4 →

Tid	AT	Temp	Aptit	Urin	Avföring	Sign
08.00	Sällskapssjuk, vild	38.7	God	u.a	Lite lös	FR
13.00	Sover	-	God	u.a	-	FR
17.00	Pigg och glad	-	God	u.a	u.a	IL
22.00	Trött	-	God	u.a	-	IL

Tassmassage och sjukgymnastik x6	Rastas ofta	Sårvård	Omsorg	Sign
08.00 Tass något stasad, masserad	08.00	Tvättat runt sår med nacl	Vill gärna vara i knät och pussas.	FR
09.30 Stretchad försiktigt, tass bra	09.30	-	Suttit med på morgonmöte. Sover i knät.	FR
12.15 Massage och stretching	11.45	-	Borstad i samband med massage. Sällskapssjuk	FR
15.00 Masserad, stretchad	14.00	Tvättat med Nacl, sår u.a		FR
17.30 Tassmassage, ingen stretching	18.00	-	Fått litet tuggben	IL
21.30 Stretchad, tass u.a	21.30	-	Gosat en stund i buren. Ledsen när man lämnar henne.	IL

Övriga anmärkningar och djurägarkontakter:

09.30 Rör sig bättre idag än tidigare. Relativt oberörd av sitt ben. /FR

17.45 Pratad med djurägare som ringt hit, missade telefontiden imorse. Berättat att Elsa är pigg och glad, och verkar ganska tillfreds. Ev hem imorgon. Djurägarna har frågor angående rehabilitering. Sagt får info om det vid hemgång/IL

Smärta

Många av de inskrivna patienterna upplever någon form av smärta. Det är viktigt att man som djursjukvårdare känner igen tecken på smärta. Man ska också ha kunskap om hur man lindrar smärta. Detta är viktigt, inte bara av medkänsla och etiska skäl, utan också för att patienten ska få ett snabbare tillfrisknande. Ett djur som har ont är predisponerat för att visa chocksymtom efter ett trauma, ett djur med smärtor kring bröstkorger kan få svårare att andas och ett djur med buksmärter kan få svårare att urinera och ha avföring. Ett djur som har ont i eller kring munnen har ofta dålig aptit, och djur med kronisk smärta kan så småningom utveckla muskelatrofi. Det finns många uppenbara tecken på smärta, exempelvis håla. Många av tecknen kan dock vara mindre uppenbara (3).

Beteendeförändringar som kan vara tecken på smärta:

- Rastlöshet, svårt att komma till ro
- Frekvent byte av kroppsställning
- Visar uppmärksamhet mot smärtans läge
- Snabb, ytlig andning
- Depression/Ångest
- Apati/komatös
- Inappetens
- Kurar ihop sig, gömmer sig
- Söker uppmärksamhet
- Ovilja att bli hanterad
- Biter på den onda kroppsdel
- Onormal kroppshållning (1)(3)

Kliniska tecken på smärta:

- Tachykardi/Bradykardi
- Onormal kroppstemperatur
- Dehydrering på grund av anorexi och ovilja att dricka
- Onormal avföring på grund av anorexi eller magproblem
- Viktminskning
- Muskelryckningar
- Onormal urin- och avföringstömning (1)(3)

Förutom den medicinska smärtlindring som veterinären ordinerar finns det många saker som djursjukvårdaren kan göra för att lindra patientens smärta. Se till att ha mjuka och tillräckligt många filter i buren, smörj in och skydda kroppsdelar som lätt drabbas av tryckskador. Ge stöd och skydd för frakturer och skador, och se till att djuret ligger i rätt kroppsställning för att minska andningssvårigheter och tryck på ömma/skadade områden. Placera mat- och vattenskålar i en bekväm höjd och position. Att applicera kyla eller värme på det ömma/skadade området kan lindra smärtan. I vissa fall är fysioterapi ett bra alternativ. Se även till att hålla ögon, öron, nos och analöppning rena och fria från sekret, och var noga med att använda krage för att förhindra att djuret tillfogar sig mer smärta (3).

Nutrition

Nutrition påverkar ett djurs hälsa på många sätt. För ett djur som lider av stress, sjukdom eller skada kan nutrition påverka åkomman både positivt och negativt. Kroppen har ett antal

mekanismer som är utformade för att upprätthålla blodets glukoshalt, bevara kroppsvävnader och främja överlevnad, vilket innebär att en kortare tids fasta inte utgör någon fara för ett friskt djur. Då födointaget är litet eller obefintligt använder sig kroppen av sina egna vävnadsreserver för att tillhandahålla essentiella näringsämnen och sänker ämnesomsättningens hastighet för att minska energiåtgången. Dessa mekanismer åsidosätts när ett djur drabbas av sjukdom eller skada. Tar man inte hänsyn till nutritionen vid behandlingen av djuret leder detta till förlängd eller utebliven återhämtning. Näringsbehoven för en stressad eller traumatiserad patient skiljer sig markant från behoven hos en frisk individ. Dessutom har ofta det sjuka djuret en minskad aptit eller förmåga att äta. Att se till att djuret får i sig rätt mat och i rätt mängd har vissa fördelar:

- Ökad överlevnadsgrad
- Ökad tolerans mot invasiva ingrepp
- Förkortad sjukhusvistelse
- Minskad risk för infektion
- Tidigare återkomst av rörelseförmåga
- Snabbare sårhäkning (3)

Näringsbehoven varierar även med djurets ålder. Unga djur behöver äta oftare än vuxna djur, nyfödda individer så ofta som varannan timme. Äldre individer har ofta nedsatt funktion i de inre organen och en minskad ämnesomsättning, vilket medför att de ofta behöver ett specialutformat, välsmakande foder anpassat för deras sjukdomsbild och med en låg kalorihalt och hög smältbarhet (1).

Patientens individuella näringsbehov ska bedömas av en veterinär efter en ordentlig undersökning patienten och anpassas efter sjukdomsbilden (3).

Övrig omvårdnad

Fysioterapi – olika former av fysioterapi kan vara till nytta för den stillaliggande patienten. Många former av fysioterapi ska dock enbart utövas av en kvalificerad fysioterapeut för att inte orsaka mer skada än nytta. En diagnos är viktigt innan fysioterapin påbörjas. Kunskap om användningen av fysioterapi är viktig för djursjukvårdaren och ytterst välgörande för patienten. Fysioterapi ska endast utföras av djursjukvårdare efter ordination av veterinär (3).

Mål med fysioterapi:

- Öka blodflödet, vilket hjälper till med läkandet av skadad vävnad och förbättrar cirkulationen hos gamla/stillaliggande patienter
- Minska ödem och kronisk inflammation
- Bygga upp den fysiska styrkan
- Förbättra och återfå rörlighet
- Minskad förekomst av muskelryckningar
- Minska smärta
- Förkorta sjukhusvistelsen för djuret efter operation (speciellt ortopediska ingrepp)
- Minska uppkomsten av ärrvävnad (3)

Mental stimulans – det är viktigt att hålla modet uppe hos det sjuka djuret. Ett djur som lämnas ensamt utan sällskap och stimulans blir snabbt olyckligt. Det krävs dock oftast väldigt lite, så som vänliga ord och strykningar, för att pigga upp en ledsen patient. De ska tillåtas, då det är möjligt, att få komma ut i friska luften för ett miljöombyte (3).

För att ytterligare optimera patientens vårdvistelse kan man i de fall det passar låta patienten exempelvis:

- Tugga på ett tuggben
- Aktivera sig med lämpliga leksaker
- Klösa på klösbräda
- Gå en extra promenad
- Sitta med personalen en stund vid till exempel möten

Fig. 5

(13)

Hygien – i den mån det är möjligt bör man se till att patienterna har en god hygien. Pälsvård, även på de patienter vars päls inte kräver någon, bör vara en del av omvårdnaden, såvida deras tillstånd inte gör det olämpligt. Pälsvården har flera fördelar för bland annat djurets hälsa och relationen mellan patienten och djursjukvårdaren (3).

Djurägarkontakt

Under djurets vistelse vid sjukhuset hålls en kontinuerlig kontakt med djurets ägare. Många djurägare oroar sig över hur djuret har det under sin sjukhusvistelse. En fortlöpande kontakt med en djursjukvårdare från vårdavdelningen kan ge djurägaren lugnande besked angående hur djuret exempelvis äter, sover och trivs. Den kontakt som djurägaren har med djursjukvårdaren blir ett komplement till dennes dagliga kontakt med veterinären. Samtalet med djurägaren underlättas med hjälp av djurets individuella omvårdnadsjournal där all nödvändig information finns lättillgänglig (13).

Utskrivning

I många fall ska vården av djuret fortsätta efter det att patienten lämnat djursjukhuset. Hemgångsråd riktade till djurägaren ska vara lätta att förstå och ska innefatta både medicinsk behandling och omvårdnad av djuret. Det är viktigt att man för ett samtal med djurägaren även vid hemgången där man diskuterar den fortsatta omvårdnaden av patienten. Det är viktigt att man är tydlig och att man försäkras om att djurägaren har tagit till sig informationen, därför är det bra om samtalet äger rum innan djuret lämnas ut (13).

Attitydundersökning

Vi skickade ut en attitydundersökning till 16 djursjukhus runt om i landet med syfte att ta reda på hur intresset ser ut för en individuellt anpassad omvårdnad av stationärvårdspatienter. Undersökningen bestod av fyra frågor samt ett exempel på vår omvårdnadsjournal. 8 av de 16 djursjukhusen svarade, och de svar vi fick har vi sammanställt nedan.

Vad tycker ni om en rutin där personal från stationärvårdsavdelningen deltar vid inskrivningen av nya patienter?

Majoriteten av svaren i denna fråga säger att det är poliklinikpersonal som utför inskrivningen av nya patienter. Tidsbrist verkar vara en gemensam faktor till varför de anser att det inte skulle fungera. Ett av djursjukhusen tycker att stationärvårdspersonalens arbetstid ska läggas på de redan inskrivna patienterna. Ett annat menar att djurägaren får ett personligare intryck ju färre personer denne kommer i kontakt med.

På ett av de mindre djursjukhusen är det oftast stationärvårdspersonal som sköter inskrivningen. Ett annat svarar att de i nuläget diskuterar en förändring där stationärvårdspersonal kommer att delta vid inskrivningen då de vill effektivisera arbetet på polikliniken samt undvika missar i överlämningen av patienten mellan avdelningarna. De tror också att det är bra att djurägaren har fått träffa den personal som ska ta hand om deras djur under sjukhusvistelsen.

Vad tycker ni om idén att vid inskrivningen ta hjälp av djurets ägare för att få information rörande patientens vanor och rutiner för att kunna ge en så individanpassad vård som möjligt, och för att sjukhusvistelsen ska innebära en så liten omställning som möjligt för djuret?

En mycket bra idé och ett måste. Det är viktigt att patienterna trivs och att de behandlas efter deras förutsättningar svarar många av djursjukhusen. Någon tycker att det kan bli bättre på just detta. Ett annat djursjukhus har några frågor som rör detta på sina mottagningsbevis. På ett djursjukhus försöker stationärvårdspersonalen närvara vid inskrivningen i den mån det är möjligt för att kunna höra med djurägaren om det finns något de kan göra för att få patienten att trivas under sin tid på djursjukhuset.

Ett djursjukhus tror att detta kan ta tid från andra arbetssysslor medan ett annat tror att detta kan vara svårt att genomföra då det exempelvis ofta bara finns en typ av kattlåda och kattsand på kliniken.

Vad tycker ni om omvårdnadsjournalens utformning?

Många av de som svarat tycker att utformningen av omvårdnadsjournalen är bra och ser lättöverskådlig och användbar ut. De flesta verkar dock vara nöjda med den dokumentation som kan göras i de olika journalsystemen djursjukhusen använder sig av idag men att dessa inte är riktigt lika utförliga som vårt exempel. Som det ser ut idag fylls de befintliga journalerna i dåligt på vissa djursjukhus. Detta tror de kan bli bättre med mer fast personal på stationärvårdsavdelningen.

Någon tror att detta eventuellt kan medföra merarbete och ta tid från den egentliga vården och övriga arbetsuppgifter. Många av djursjukhusen är rädda för mer pappersarbete.

Skulle ni kunna tänka er att arbeta enligt den här idén?

Om detta skulle ingå i de befintliga journalsystemen så att man slipper mer papper tycker vissa att detta är en bra idé att jobba efter. Någon tror att djurägarna skulle få en positiv bild av besöket om man arbetade så här.

Djursjukhusen anser sig redan ha fungerande rutiner för deras stationärvård med burkort och daganteckningar. Någon tror, som tidigare, att denna idé är för tidskrävande och innebär enbart merarbete.

Diskussion

Inom humanvården har utvecklingen inom ämnet omvårdnad pågått sedan 60-talet, och en del av de arbetssätt man använder sig av inom humanvården har vi även läst om i engelsk litteratur, riktad till djursjukvårdare. En stor skillnad mellan humanvården och djursjukvården idag är att sjuksköterskor har ett ansvar att planera, utföra och journalföra omvårdnaden av patienten med hjälp av olika omvårdnadsmodeller, processer och omvårdnadsplaner.

Som djursjukvårdare har man idag inget eget ansvar för de arbetsuppgifter man utför, allt ansvar ligger på veterinären. Inom djursjukvården finns ingen standard för hur omvårdnaden ska utföras och dokumenteras. Av vår attitydundersökning kunde vi utläsa att djursjukhusen har olika rutiner för hur inskrivning sker och omvårdnaden dokumenteras. Tidsbrist verkar vara orsaken till varför omvårdnaden inte dokumenteras i samma utsträckning som den faktiskt utförs. Detta leder till en sämre kvalitet av vården samt en felaktig bild av en djursjukvårdares arbetsuppgifter då det oftast endast dokumenteras att djursjukvårdaren har rastat/tömt kattlådan, matat och kontrollerat temperaturen på patienten.

Vi har, baserat på litteratur i ämnet, utformat en modell för individuell omvårdnad av inneliggande hundar och katter. Modellen följer patienten från inskrivning till utskrivning.

Omvårdnaden av en stationärvårdspatient börjar redan vid inskrivningen. Därför är det viktigt att man har bra rutiner för hur inskrivningen går till. Här sker en bedömning av patienten där man klargör dennes individuella behov med hjälp av olika frågor man ställer till djurägaren. Det bästa vore att personal från stationärvårdsavdelningen sköter inskrivningen, då det kommer vara de som har nytta av informationen från djurägaren angående djurets normala rutiner och preferenser. Det är också här man skapar en relation till djurägaren, som ju är minst lika viktig i sammanhanget.

För att djuret ska få den extra individuella omvårdnaden som bedömningen vid inskrivningen visat att den behöver, utöver medicinering, bandagebyten och så vidare, krävs det att den ingår i den dagliga planeringen av omvårdnaden. Den ska inte ses som något man gör endast när det finns tid över, då både psykiskt och fysiskt välbefinnande främjar ett snabbare tillfrisknande. De omvårdnadsjournalerna vi har utformat är tänkta att inkluderas i de befintliga journalsystem som används på djursjukhusen. Tanken är att de ska bestå av en standardiserad del där den generella omvårdnaden, exempelvis patientens kroppstemperatur, aptit och rastning, journalförs. Utöver denna del ska man även kunna välja till de rutinmässiga omvårdnadsåtgärder som krävs för patientens aktuella sjukdom/skada. Dessutom ska man även kunna välja till de individuella omvårdnadsbehov som just denna patient har, exempelvis daglig pälsvård av en långhårig ras eller extra uppmärksamhet till en liten valp eller kattunge. Den information man får av djurägaren vid inskrivningen av patienten finns också sammanfattad i omvårdnadsjournalen.

Fördelarna som omvårdnadsjournaler eller omvårdnadsplaner medför är bland annat att kvalitén på vården av patienterna blir bättre och jämnare då den inte varierar mellan olika vårdgivare. Det är alltså viktigt att djursjukvårdaren dokumenterar sina observationer i omvårdnadsjournalen så att andra vårdgivare kan ta del av dessa. Finns det exempelvis dokumenterat att en viss patient föredrar att rastas i lite högre gräs eller enbart äter en viss sorts foder, underlättas och effektiviseras arbetet för personalen på vårdavdelningen. Samtidigt som patienten antagligen får en bättre upplevelse av sin sjukhusvistelse. Dokumentationen i omvårdnadsjournalerna synliggör även det arbete som djursjukvårdare lägger ner på omvårdnad dagligen. Då djursjukvårdaren blir mer ansvarig för omvårdnaden blir denne ett komplement till veterinärens mer medicinska kunskap istället för att enbart fungera som dennes förlängda arm. Omvårdnadsjournalerna underlättar även

djursjukvårdarens kontakt med djurägaren då information om djurets välmående finns dokumenterat och lättöverskådligt.

Vi ser inga egentliga nackdelar med detta arbetssätt. Vi inser dock att det kan ta tid att införa nya rutiner. Det måste också finnas tillräckligt med resurser så att omvårdnaden verkligen hinns med. Tanken är att detta ska vara datoriserat, vilket kanske inte framgick i vår attitydundersökning. Det skulle alltså inte innebära mer pappersarbete vilket många var rädda för. I attitydundersökningen framgick det tankar om att det skulle vara svårt att tillgodose alla patienters olika behov. Ett exempel var att det endast finns en typ av kattlåda på djursjukhuset. Detta kan enkelt åtgärdas med att man till de katter som är vana vid en övertäckt kattlåda ställer in en upp och nedvänd kartong, med ingång, över den vanliga lådan. Det gäller helt enkelt att vara lite påhittig. Det ska dock framgå vid inskrivningen att alla behov kanske inte är möjliga att tillgodose.

Då tanken är att detta ska ingå i de datoriserade journalsystemen är det svårt att visa, i textform, hur den riktigt skulle kunna se ut och fungera. Drömmen hade varit att med hjälp av datorprogrammerare utforma en demoversion av ett journalsystem där vår omvårdnadsjournal ingår.

Smärta, nutrition och i vissa fall fysioterapi spelar en stor roll för djurets tillfrisknande. Detta måste man som djursjukvårdare vara medveten om för att kunna ge patienten en bra omvårdnad. För att förbättra djuret sjukhusvistelse behöver vissa individer någon form av mental stimulans. Detta kan innebära att patienten får exempelvis ett tuggben, en klösbräda eller ett miljöombyte i form av en extra promenad.

Sammanfattning

Inom humanvården är omvårdnad sjuksköterskans ansvarsområde. Där styrs all omvårdnad av olika omvårdnadsmodeller och omvårdnadsplaner, utformade efter varje patients individuella behov. Detta för att kunna säkra kvalitén på vården. Inom djursjukvården är veterinären ytterst ansvarig för patientens vård. Omvårdnadsmodeller och omvårdnadsplaner är inget som medvetet arbetas efter inom djursjukvården idag. Varje enskilt djursjukhus har egna rutiner för hur omvårdnaden av inneliggande patienter utförs samt dokumenteras. Om man på djursidan kan införa liknande system som används inom humanvården kan omvårdnaden av djur under stationärvård individualiseras och därmed förbättras.

Summary

When nursing human patients during hospitalization, the nurse is the one responsible. The nursing is controlled by different models of nursing and careplans, shaped by every patient's individual needs. This is to guarantee the quality of the care. The veterinary nurse is not ultimately responsible for patient care. It is the veterinary surgeon in charge of the case that is responsible. Models of nursing and careplans are not commonly used in veterinary medicine today. Every single animal hospital has their own routines for nursing the hospitalized patient and the documentation. If you were to introduce similar systems that are used in the nursing of humans, the nursing of our hospitalized animals would be individualized and thereby improved.

Referenslista

Böcker

1. Aspinall, V. (2006) *The Complete Textbook of Veterinary Nursing*. Spain: Elsevier Limited, ISBN 10: 0750688475, ISBN 13: 9780750688475
2. Björvell, C. (2001) *Sjuksköterskans journalföring – en praktisk handbok*, 2:a upplagan. Lund: Studentlitteratur, ISBN: 91-44-01382-5
3. Lane, D. Cooper, B. Turner, L. (2007) *BSAVA Textbook of Veterinary Nursing*. 4 ed. India: BSAVA, ISBN: 978-0-905214-89-4
4. Nationalencyklopedin, band 14, (1994), Höganäs, Bra Böcker
5. Nunstedt, H. (1999) *Omvårdnadskunskap A*, 1 uppl. Falköping: Liber, ISBN: 91-47-00529-7
6. Sahlqvist, L. Nystrand, A. (2003) *Omvårdnad 2003*. 1 uppl. Kristianstad: Utbildningslitteratur, ISBN: 91-7812-074-8
7. Sahlqvist, L. Wiberg, E. Arvidsson, K. (2002) *Vård och omsorg 2002*. 1 uppl. Kristianstad: Utbildningslitteratur, ISBN: 91-7812-150-7
8. Thorsén, H. (1997) *Omvårdnadsmodeller, människosyn, etik*. 4 uppl. Falköping: Liber, ISBN: 91-47-04839-5
9. Wikström, B. Öberg, J. (2004) *Hundens sjukdomar*. 3:e utgåvan, andra tryckningen. Västerås: Ica bokförlag, ISBN: 978-91-534-2368-3

Tidningsartiklar

10. Cory, J (2007) Models and care plans. *Veterinary Nursing Journal* vol.22 No 5 sid.17-18
11. Orpet, H, Jeffery, A (2006) Moving towards a more holistic approach. *Veterinary Nursing Journal* vol.21 no.5 sid.19-22

Författningar

12. Statens jordbruksverks författningssamling ISSN 1102-0970 V SJVFS 2000:114 Saknr D 30, Utkom från trycket den 14 juli 2000 omtryck

Personliga referenser

13. Egna tankar och tyst kunskap baserad på praktik och tidigare yrkeserfarenhet inom djursjukvården vid:
  - Regiondjursjukhuset Strömsholm
  - Eskilstuna Djurklinik
  - Norsholms Djursjukhus
  - Blå Stjärnans Djursjukhus Skara